

Скільки свердлимо, стільки й знаходимо

Світова геологічна наука і практика (а українська і поготів) давно дотримується простої тези: обсяг видобутку з розвіданих родовищ є тим більшим, чим більший обсяг пошукового буріння, тобто кількість і глибина свердловин.

Зрештою, про це переконливо свідчить статистика: доки темпи зростання пошуково-розвідувального буріння випереджали видобуток газу і нафти, доти й зростали темпи видобутку цих енергетичних копалин. В 60-ті роки, за вказівкою Москви, обсяги закладки свердловин в Україні було різко зменшено, а отже, зменшився й видобуток.

Натомість, обсяги розвідувального буріння в Росії (Західний Сибір) було збільшено в 8,5 разів, що й призвело до піднесення Тюменської нафтогазоносною провінції на світовий рівень розвитку. До речі, це досягнуто за рахунок 600 тисяч українців, які змушені були шукати собі роботу в болотах Тюмені.

Після 1996 року обсяги розвідувального буріння в Україні знову починають поступово зростати, що одразу позначилося на збільшенні видобутку газу.

Можливо, наші нащадки краще розберуться в причинах спаду вітчизняного газовидобутку (чи з дурної голови, чи зі злого умислу), але фактом є, що автори Національної програми «Нафта і газ України до 2010 року» (Постанова Кабміну України від 17.02.1995 р., № 125) заклали в неї таке фундаментальне положення, як обов'язкові імпорتنі поставки природного газу з Росії протягом 10 років обсягом 50 млрд кубометрів щорічно, за ціною менше 12 доларів США за 1000 кубометрів газу. Як підсумок — припинено розвиток і зруйновано власну газовидобувну галузь України через її, начебто, нерентабельність.

Натомість Росія невдовзі підняла ціну газу до рівня світових цін (близько 80 доларів за 1000 кубометрів), внаслідок чого Україна потрапила у скрутне становище, що фактично загрожує суверенітету нашої держави.

За даними «Брітіш Петроліум-Амоко», розвідані запаси газу в Україні становлять близько 1% від світових, тоді як територія — 0,3% від суходолу планети. Таким чином, потенціал України за ресурсами газу майже втричі перевищує середньосвітовий, займаючи третє місце в Європі після Нідерландів і Норвегії.

Країни балто-скандинавського регіону Європи вирішують нафтогазові проблеми на солідній основі розвідки та експлуатації власних покладів.

Запаси газу у Великій Британії становлять 67,8% від українських, але річний видобуток там в 5 разів більший — 99,6 млрд кубометрів. США мають запаси газу в 4 рази більші за українські, але щорічно видобувають у 32 рази більше, ніж Україна.

За різними оцінками фахівців, видобуток газу в Україні протягом 3–4 років можна збільшити до 100,9–147,4 млрд кубометрів на рік і повністю перейти на самодостатнє забезпечення.

На підставі чого таке переконання? Унікальне геологічне явище — газові викиди метану з дна Чорного моря було відкрито експедицією Інституту біології південних морів ще у 1989–1991 рр. Явище настільки очевидне, що в районі острова Зміїний викиди метану сягають поверхні води і море тут «кипає».

Цикл досліджень, виконаних упродовж останніх 20 років на Чорному морі українськими, румунськими, американськими геологами (зокрема, з борту дослідницького судна «Гломар Челленджер» пробурено свердловину на 1073 метри нижче морського дна в місці, де глибина морського дна сягає 2115 метрів), виявив надзвичайно високу загазованість донних порід метаном.

За попередніми оцінками спеціалістів, чорноморський шельф приховує нафти і газу більше, ніж Каспій чи Північне море. Крім того, у придонних шарах Чорного моря нагромадилося величезне поле газогідратів.

Що таке газогідрати? Це сполуки включення, що утворюються в результаті проникнення газу в порожнини кристалів води за певних термодинамічних умов. Гідрат метану на вигляд схожий на спресований сніг. Утворюється при температурі плюс 8 градусів за Цельсієм і тиску близько 60 атмосфер, тобто, для умов Чорного моря — на глибинах понад 600 м. За попередніми даними, у Чорному морі зосереджено не менше 25 трлн кубометрів газогідратів.

Постанову «Про пошуки газогідратної сировини в Чорному морі» Кабмін України прийняв ще 22.11.1993 р., проте в подальшому «не знайшли можливим забезпечити» виконання цих добрих намірів відповідними коштами. Воно й зрозуміло, адже керівництво України (на відміну, наприклад, від уряду Німеччини, який прийняв рішення про закриття всіх атомних станцій) більше піклується про добудову ядерних блоків на атомних електростанціях.

Газ – не шило, але вилазить

Тим часом, лише один Голіцинський нафтогазоносний район між Одесою і Євпаторією, як свідчать звіти геологічних експедицій, цілком «тягне» на новий Баку; особливо Голіцинське, Шмітовське та Архангельське родовища, де глибина моря не перевищує 50 метрів, а отже, не потребує застосування великих буродобувних платформ. Перспективними є також Стрілкове, Морське та Північно-Керченське родовища Азовського моря (дно — на глибині до 13 метрів).

У місцевій пресі (зокрема, в газетах Донецька і Краматорська) не раз публікувались інформації про величезну газоносну провінцію в так званому «Лиманському трикутнику»: Слав'янськ–Старобельськ–Луганськ, чії запаси природного газу оцінюються феноменальною цифрою в сотню трильйонів кубометрів.

Щоб перевірити бодай побіжно достовірність цих повідомлень, один з авторів цієї статті особисто побував минулого року в «трикутнику», а точніше — на місці розташування Дробишівського газоконденсатного родовища, що

в п'ятнадцяти кілометрах на північ від міста Красний Лиман Донецької області.

Запитуємо лише один документ: «У підсумку буріння пошукової свердловини № 1 (східний блок) з горизонту № 7 в інтервалі глибші 3595–3650 метрів отримано промисловий потік газу продуктивністю 80 000 кубічних метрів на добу... Сумарні запаси родовища... становлять 9 млрд кубометрів газу».

Ми сфотографували законсервовану свердловину, а далі, за лісопосадкою — ще й діючу, про яку тут не прийнято говорити як про існуючу. Коли ж попросили пояснень у високих кабінетах, нам натякнули на те, що така цікавість може нам багато коштувати і мати небажані наслідки...

Спроби створення за ініціативою місцевих фахівців і підприємців Донецької області газодобувної галузі на базі відкритих геологами родовищ були різко негативно сприйняті в Києві, де високі адміністратори тримають монополію на право вирішувати не тільки те, які поклади і скільки має наша країна, а й кому можна дозволити підприємницьку діяльність у цій галузі (читай: кому надати право отримувати прибутки й ділитися).

Як розповів нам у Краматорську Олександр Чепелев — генеральний директор спеціально створеного для видобутку газу підприємства «Урал-маш-Лиман», у столичних кабінетах фактично заблокували нормальний розвиток Дробишівського родовища, незважаючи на те, що, згідно з розрахунками, «вже через 2,5 роки висококондиційний газ родовища (90,2% метану) повністю окупить усі капітальні й експлуатаційні витрати, а з отриманих прибутків забезпечить введення нових свердловин».

Оцінки і перспективи

Україна, у межах своєї території, має три сфери покладів природного газу. По-перше, надра суходолу; особливо багатою є східна нафтогазоносна провінція, розташована широким пасмом на теренах Харківської, Донецької і Луганської областей. По-друге, родовища азово-чорноморського шельфу. По-третє, газогідрати Чорного моря.

Отже, навіть за дуже приблизними оцінками, покладів природного газу в Україні за нинішніх обсягів споживання вистачить на сотні років. У чому ж тоді проблема?

Проблема полягає у відсутності — як нині модно висловлюватися, ховаючись від персональної відповідальності — політичної волі. А простіше кажучи — у пануванні в Україні антиукраїнської (а точніше — проросійської) влади. Саме через це ніяк не добудовується нафтовий термінал під Одесою, так само гальмувалося будівництво трубопроводу Одеса-Броди, перманентно поновлюються конфлікти навколо постачання газу з Росії і Туркменістану, періодично роздмухуються чутки про крадіжки російських енергоносіїв з магістральних трубопроводів, що проходять на території України тощо.

Говорити (а тим більше — писати) про те, що Україна має можливість стати енергетично незалежною, спираючись на власні поклади, у нас «не прийнято», бо це суперечить реальному політичному курсу нинішньої адміністрації.